

דבר המערכת | עודד פוירשטיין, בת חן דרויאן פלדמן, זהר ספיר דביר

כתב העת **לשם שינוי** התגבש מתוך יוזמה עצמאית של אליה אמסלם, סטודנטית לתואר ראשון בבית הספר להיסטוריה באוניברסיטת תל אביב, והפך לקורס שנתי של מעבדה בהנחייתה של פרופ' גליה צבר. במסגרת המעבדה, סטודנטיות וסטודנטים של בית הספר להיסטוריה באוניברסיטת תל אביב הקימו את מערכת כתב העת במו ידיהם, והגדירו את אופיו ואת תכניו. לאורך תקופה זו מטרנתנו הייתה אחת: ליצור במה חדשה ונגישה עבור סטודנטיות וסטודנטים לתארים מתקדמים ממגוון דיסציפלינות אקדמיות, המעוניינים לטבול את בהונותיהם בבריכת הפרסום האקדמי.

המעבדה התפתחה על בסיס השאיפה לבנות מערכת כתב עת מתפקדת שתמשיך לפעול לאורך שנים, עם אוסף מתחלף של חברי מערכת. לפיכך, נדרשנו לאזן בין חדשנות ומסורת – להשתלב בנוף האקדמי המוכר, אך בצורה נגישה יותר עבור מי שזוהי נגיעתם הראשונה בעולם הפרסום האקדמי. נושאים רבים שהם חלק מעבודתו של כל כתב עת, כגון גיבוש מבנה הגיליון, בחירת תמה, ניסוח קול קורא וכן הלאה, הועמדו למבחן במהלך המעבדה, פורקו והורכבו מחדש. לצידם נבחן מושג המאמר עצמו, ונשקלה האפשרות לשלב בגיליון מאמרים בפורמט וידאו ואודיו, על היתרונות והאתגרים הכרוכים בדבר. לבסוף, משתתפי המעבדה הגדירו את התפקידים השונים הדרושים במערכת כתב עת, חילקו אותם ביניהם, והתגבשו בהדרגה לכדי מערכת פעילה. עבור משתתפות ומשתתפי הסדנה, הייתה זו הזדמנות ללמוד לעומק על עולם כתבי העת האקדמיים ותהליך הפקתם. המעבר ממסגרת של קורס מעבדה הכלול בתוכנית הלימודים למערכת כתב עת אשר מתגבשת כבמת פרסום ארוכת-טווח לא היה תמיד חלק, אך שימש גם הוא כחוויה לימודית עבור כל המעורבים בדבר, והוביל בסופו של יום להפקת גיליון זה.

התמה שנבחרה לגיליון הבכורה – מעברים – מייצגת במידת רבה את חבלי הלידה הללו. המושג "מעברים" מסיט את הדגש מנקודת ההתחלה או הסיום של תופעה נדונה, ובמקום זאת מתמקד בתהליך עצמו – המיקום הלימינלי, בין לבין. התמקדות בתהליכים עצמם ולא בנקודות הקיצון שלהם מספקת מסגרת רחבה לזוויות התבוננות חדשות. תמת הגיליון הראשון מייצגת גם את המעבר של כותבות וכותבי כתב העת ממקומם כסטודנטים בלבד לחוקרים פעילים באקדמיה, שלב קריטי ומרגש בקריירה של כל אקדמאי ואקדמאית. על כן בחרנו לשים דגש על היציאה מאזור הנוחות, על הבחינה מחדש של הנחות יסוד ומוסכמות, ועל פירוק תהליכים והרכבתם מחדש לקראת התגבשות סופית בנקודת הסיום. בהתבוננות מנקודת מבט שכזו, אירועים

רבים בהיסטוריה חושפים שכבות נסתרות שנעלמות לחלוטין מעיניהם של מי שבוחנים רק את נקודת ההתחלה או הסיום שלהם.

המאמרים בגיליון זה נבחרו לאחר תהליך שיפוט ארוך, הן על ידי חברי המערכת השונים והן על ידי חוקרות וחוקרים מובילים בתחומם, על מנת לשמור על סטנדרט אחיד של מצוינות אקדמית. תהליך העבודה כלל גם הוא מעבר דרך אינספור שלבים: פרסום קול קורא, בחירת תקצירים, קבלת מאמרים, קריאה ביקורתית, תיקונים, עריכה לשונית ופרסום. כל אחד מהשלבים הללו היה כשלעצמו מעבר בזעיר ענפין, שאפשר לא רק לטייב את איכותו של כל מאמר, אלא גם לספק לכל המעורבים בדבר תובנות לגבי תהליך העבודה, הגישה לחומרים וחידוד כישורי הכתיבה.

כותבי וכותבות המאמרים השונים בגיליון זה התמודדו כל אחד ואחת בדרכם עם התמה הזו. ב"על חומותייך ביירות" בוחן מיכאל לוזון את הפירוז של העיר ביירות לא רק כתהליך פיזי, אלא גם כעדות לשינוי רחב יותר בתפקידה, מעמדה ומקומה של העיר במרחב העות'מאני הים תיכוני. ב"אולימפיה ונכתבו" מדגיש הדר חוטר ישי את המעבר של רעיונות, תפיסות ואמונות בין חלקיו השונים של העולם המצרי-הלניסטי, ואת השימושים הפוליטיים והחברתיים שנעשו בהם. כמוהו, גם אייל גינצברג מתמודד ב"לחצות את הרוביקון" עם מעבר של תפיסות ורעיונות, אך בסיטואציה אינטימית יותר: אובדן הבתולין של נערות לא נשואות כנקודת מעבר שנויה במחלוקת בעשור הראשון לקיומה של מדינת ישראל. ב"גיבורי מעמד הפועלים" עוקבת צוף פלוטקין אחר התהליכים השונים שעברה להקת הביטלס בדרכה להפוך מלהקה מקומית מליברפול לתופעה גלובלית – ודרכם אחר השינויים שחלו במוזיקה ובחברה הבריטית בשנות השישים של המאה העשרים. הקשר בין תרבות פופולרית והיסטוריה מוצג גם ב"בין סימולציה להיסטוריה" של עודד פוירשטיין, שבוחן מעבר של רעיונות היסטוריים מופשטים למדיום של משחקי מחשב בפורמט מיוחד של מאמר וידאו.

בהמשך לתמת המעברים, המערכת החליטה על פיתוח חלק ייחודי בגיליונות כתב העת **לשם שינוי**, הכולל טקסטים קצרים שכתבו תלמידים מצטיינים בתואר הראשון בבית הספר להיסטוריה באוניברסיטת תל אביב. בגיליון זה פורסמו טקסטים פרי עטם של ניר גרלניק ושחר בשן. עבור שניהם, במה זו היא מסגרת ראשונית למעבר מכתובה אקדמית לימודית לכתיבה מחקרית לקהלים רחבים יותר, ולביקורת עמיתים ראשונה על עבודתם. חלק זה של הגיליון מגשים, בדרכו, את המטרה המוצהרת הראשית והראשונה של כתב העת – לספק במה וחשיפה לסטודנטיות וסטודנטים בשלבים הראשונים של הקריירה האקדמית שלהם.

ולבסוף, מעבר לערך הלימודי והמחקרי של עבודות אלו, אנו מקווים שתיהנו מהקריאה. אנו מאמינים כי על אקדמאים לשאוף לחשיפת מחקריהם לא רק במעגלים האקדמיים המצומצמים, אלא לקהלים רחבים יותר באקדמיה ומחוצה לה. על כן שאפנו ליצור גיליון נהיר ונגיש למגוון קהלים רחב. עבורנו, תהליך הקמת כתב העת היה שיעור בפני עצמו, ואנו מקווים כי תמצאו את התוצר מהנה, מספק ומלמד באותה מידה.